

LIBRI

www.libridergi.org

Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi

Journal of Epigraphy, Reviews and Translations

Sayı VI (2020)

Publius Ovidius NASO, *Dönüşümler I-XV*. İstanbul 2019. Yapı Kredi Yayınları, 449 sayfa. Çev. A. COŞKUN ABUAGLA. ISBN: 9789750845739.

B. Deniz ATİLLA

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VI: Ocak-Aralık 2020) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni B. Deniz ATİLLA, *Dönüşümler I-XV*. Yazar: Publius Ovidius NASO, Çev. A. COŞKUN ABUAGLA. *Libri* VI (2020) 181-183.

Geliş Tarihi: 20.06.2020 | Kabul Tarihi: 27.06.2020

Elektronik Yayın Tarihi: 03.07.2020

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

**Publius Ovidius NASO, Dönüşümler I-XV. İstanbul 2019. Yapı Kredi
Yayınları, 449 sayfa. Çev. A. COŞKUN ABUAGLA. ISBN: 9789750845739**

B. Deniz ATILLA *

Ey Augustus, tebanın sana duyduğu minnet Jupiter'e duyulandan daha az değildi dizelerinin yazarı Publius Ovidius Naso, övgülerine mazhar olmuş Augustus tarafından sürgüne gönderildiği küçük bir Karadeniz kasabası olan Tomis'te (Köstence) son nefesini vermek üzereyken, muhtemelen büyük bir hayal kırıklığı içerisindeydi. Nitekim tam da olgunluk döneminde, hiç beklemediği sürgün cezası ile karşılaştığında üzüntüden şaşkına dönmüş, hatta bu ruh hali içerisinde yazdığı birçok eseri de yakmıştı. Ovidius, *equites* sınıfından bir ailenin oğlu olarak MÖ 43 yılında dünyaya geldi. Ayrıcalıklı sınıftan olmanın rahatlığı içerisinde iyi bir eğitim aldı. Aldığı eğitimi çalışma hayatına taşımak istemedi, bunun yerine babasının tüm karşı çıkışlarına rağmen, derin bir tutkuyla bağlı olduğu şiir sanatına hayatını adamaya karar verdi. Ovidius, büyük bir ustalikle kaleme aldığı eserleri sayesinde saygın bir şair olarak Roma'nın elit tabakasının övgüsünü kazanmayı başardı. Huzurlu hayatı, *Ars Amoria* adlı eserinin üçüncü kitabının Augustus tarafından uygunsuz bulunmasına kadar devam etti. Nihayetinde kariyeriyle birlikte hayatının da sona ereceği on yıllık sürgün dönemi böylece başlamış oldu. Tanıtımı yapılan eser, Ovidius'un hayranlık uyandıran eserlerinden biridir. Destan ve kahramanlık öykülerinin oluşturulmasında kullanılan *heksameton* vezin ölçüsüyle kaleme alınan eser, on beş kitaptan oluşmakta ve her kitapta birbiri ardı sıra devam eden oldukça özgün anlatıma sahip mitolojik öyküler yer almaktadır.

Eser, *İçindekiler* (7-15), *Önsöz*, *Metamorphoses Üzerine* (19-20) ve *Çeviri Yöntemi* (21) kısımları ile başlatılmıştır. I. Kitapta (23-48), dünyanın Chaos'tan ne şekilde oluştuğu, birinci tanrısal kuşak olan Titanlar, Saturnus ve Jupiter'in öyküsü, dünyanın oluşumundan sonra yaşanan altın, gümüş, tunç, demir devirleri, büyük tufandan sonra insan soyunun yeniden oluşturulmasında Deucalion ve eşi Pyrrha'nın yürürken arkalarına attığı taşlar, Apollo'nun Python'u öldürüşü ve Daphne'ye sevdası, Mercurius'un öldürdüğü Argus, Syrinx yerine bataklık kamışlarını yakalayan Pan, Phoebus ve Clymene'nin oğlu Phaethon'un babasına ulaşma isteği dile getirilmektedir. II. Kitapta (49-76), babasına ulaşmanın sevinciyle onun sürdüğü arabayı sürmeye kalkışan ama atları dizginleyemeyen Phaethon'un Jupiter tarafından öldürülmesi, Heliadların yası ve Cycnus'un üzüntüsü, Lycaon'un kızı Callisto ve Arcas, Iuno'nun serzenişi, bembeyaz iken kara kanatlı bir kuzguna dönüşen Larissalı Coronis, centaurus Chiron ve kızı Ocyrhoe, Apollo'nun sığırlarını çalan Mercurius ve sığırları emanet ettiği Battus, Mercurius ve göz kamaştıran Herse, Mercurius'u karşılayan Aglauros ve paslı bir dokunuşla gelen ölümü, kral Agenor'un kızı Europa ve onu kaçıran Jupiter öyküleri kaleme alınmıştır. III. Kitapta (7-99), Europa'yı arayan ağabeyi Cadmus, Apollo'nun kehaneti, Mars'ın Ejderi ile mücadelesi ardından ejderin dişlerinden olan Echion ile savaşı, Diana ve Actaeon, Jupiter ile beraber olan Semele ve ondan intikam almak isteyen kıskanç Iuno, bilge Tiresias, her duyduğunu tekrar etmeye mahkum edilen Echo ve Narcissus, Echion'u oğlu Pentheus'un ölümüne dair öyküler ile Bacchus'un Etrüsk denizciler tarafından kaçırılışı

* Ph.D., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. denizatilla@gmail.com | 0000-0002-6369-3786

anlatılmaktadır. IV. Kitap (100-128), Bacchus'un çeşitli isimleri ve ona yönelmiş övgülerle başlar. Kitapta ayrıca Babil'de komşu olan Pyramus ve Thisbe, Mars ve Venus'ün aşkı, bu birlikteliğe şahit olan Phoebus ve onun Leucothoe'ye olan sevgisi ve Clytie'nin ihbarı ile bu sevdayı öğrenen Leucothoe'nin babasının öfkesi, Salmacis nymphası, Mercurius ve Venus'un oğlunun Hermaphroditus'a dönüşmesi, Minyas'ın kızlarının tanrının festivalini küçümsemeleri ve bu cüretleri nedeniyle yarasaya dönmeleri, yeraltı dünyasına inen Iuno, vahşi Tisiphone, Ino ve Athamas, Ino'nun ölümüyle ağabeyi Cadmus'un evini ağıtlarla dolduran Thebae'li kadınlar ve Iuno'nun onlara verdiği ceza, Cadmus ve Harmonia, Abas'ın torunu cesur Perseus ve onun Atlas, Andromeda ve Medusa ile öyküleri anlatılmaktadır. V. Kitapta (128-149), Perseus'un Andromeda'nın amcası Phineus ile savaşı, Mnemosyne ve Iupiter'in kızları dokuz esin tanrıçası Mousalar ve onları konuk eden Pyreneus, Mousalar ile boy ölçüşmeye kalkan Pyreneus'un kızları, yerin dibinden gönderilen Typhoeus, Pluto ve Persephone, Ceres'in kızını araması, kutsal pınar Arethusa'nın öyküsü, Priedlerin saksağana dönüşmesi kaleme alınmıştır. VI. Kitapta (150-174), Minerva ile yarışan ve sonunda örümceğe dönüşen Arachne, çocuklarıyla gurur duyan Niobe'nin Latona'yı küçük görmesi sonucu uğradığı acıklı son, Latona'ya su vermeyen Lycialı köylüler ve çarptırıldıkları ceza, Apollo ile yarışan Marsyas, Tantalus'un oğlu Pelops, Trakya kralı Tereus'un eşi Procne'nin kızkardeşi Philomela'yı öldürmesi, Pandion'dan sonra Atina kralı olan Erectheus ve kızı Orithyia'yı kaçıran soğuk kuzey rüzgarı Broeas, Calais ve Zetes'in doğumu anlatılmaktadır. VII. Kitapta (175-206), Trakya kralı Phineus, Minerva'nın tavsiyeleriyle maceralı bir yolculuğa çıkan Iason, ona yarım eden Medea, Mars'a adanan altın postun ele geçirilmesinden sonra Medea'nın Colchis'e gidişi ve onu kabul eden Aegeus'tan sonra Atina'dan kaçışı, Medea'nın kandırdığı kızların babası Pelias, Iupiter ve Europa'nın oğlu Minos'un Aegeus ile savaşı, karıncalardan insan kılınan savaşı ve çalışkan Myrmidonlar, altın uçlu mızrak taşıyan Cephalus'un öyküleri kaleme alınmıştır.

VIII. Kitapta (206-235), Minos ve Minotaurus, Daedalus'un yaptığı labirent, Minos'un kızı Ariadne, Daedalus'un oğlu Icarus, Theseus ve Calydon yaban domuzu avı, Meleager ve annesi Althaea, nehir tanrısı Achelous'un Theseus ve arkadaşlarını evine davet etmesi, Philemon ve Baucis, istediği şekle giren Autolycus'un öyküleri anlatılmıştır. IX. Kitapta (236 -264), nehir tanrısı Achelous'un devam eden anlatısı, Hercules ve kiskanç eşi Deianira, Hercules'in ölümü, Argolisli Alcmena, Oechalia kralı Eurytus'un kızı Oryope, Hercules'in erkek kardeşi Iphicles'in oğlu Iolau ve gençlik tanrıçası Hebe, Themis'in kehaneti, tanrıların istekleri karşısında Iupiter'in öfkesi, Apollo ve nymphe Deione'nin oğlu Miletus, ikizler Byblis ve Caunus, Isis'in bir delikanlıya dönüştürdüğü Iphis'in öyküleri kaleme alınmıştır. X. Kitapta (265-289), Eşi Eurydice'yi Hades'ten geri almak için yeraltı dünyasına inen Orpheus'un öyküleri yer almaktadır. Bu öykülerde Iupiter ve nektar başı yaptığı Ganymedes, Venus'u yadsıyan Propoetidler ile onların tuhaf davranışlarından nefret eden heykeltraş Pygmalion'un yaptığı cana gelen fildişi heykel, Venus'un öfkesini çeken ve böylece ağaca dönüşen Myrrha'nın oğlu Adonis, Venus'un anlattığı Atalanta ve Hippomenes'in öyküleri aktarılmıştır. XI. Kitapta (290-316), Bacchus'un eşlikçileri Maenadlar tarafından katledilen Orpheus, bu nedenle Maenadların Bacchus tarafından meşe ağacına dönüştürülmeleri, Pan ile Apollo arasındaki yarışma, Apollo tarafından eşek kulaklarıyla donatılan Midas, Troyalı Laomedon'un kurnazlığı, Phthia kralı Peleus ve eşi nymphe Thetis, Daedalion ve Chione, kral Ceyx ve Alcione, Iuno'nun uyku tanrısı Somnus'a gönderdiği Iris, Somnus'un maharetli oğlu Morpheus'un Ceyx kılığında girip Alcione'ye görünmesi, Alcione'nin ağıtı ve kuşa dönüşmesi, Priamus'un oğlu Aesacus'un anlatıları kaleme alınmıştır. XII. Kitapta (316-338), Aesacus'un yasını tutan Priamus, Agamennon ve Aulis Limanı'ndaki sunu, Söylenti'nin mekânı ve arkadaşları, Achilles ve Cycnus'un dövüşmeleri, Minerva onuruna kutlanan festival, Nestor'un anlatıları, Neptunus'un Apollo'ya hitabı ve Apollo'nun yönlendirmesiyle Paris'in Achilles'i öldürmesi, Achilles'in silahlarına talip olan Ajax ve Ulixes'in öykülerine yer verilmiştir. XIII. Kitapta (338-374), Achilles'in silahlarına almak için Ajax ve Ulixes'in yaptığı konuşmalar, Hector'un Ajax'ı öldürüşü,

Hercules'in oklarını getiren Ulixes, Troya'nın alınması, Trakya kralı Polymestor ve Priamus'un ona emanet ettiği oğlu Polydorus, Hecuba, Troya Savaşı'na katılan ve Achilles tarafından öldürülen Memnon, Aeneas ve ailesinin Troya'dan kaçıışı, Scylla'nın anlatıları yer almaktadır. XIV. Kitapta (374-404), Glaucus ve ona görür görmez vurulan Circe'nin karşılıksız aşkı, nihayetinde Glaucus'un Circe'den kaçıışı, Aeneas'ın Dido, Sibylla ve Macareus ile maceraları, Latium'a varışı, orada Lavinia'nın ilk nişanlısı Turnus ile mücadelesi, tanrısal lütfâ sahip olması ve ondan sonra krallığının başına geçenler, Sabinler ile Romalıların mücadeleleri kaleme alınmıştır. XV. Kitapta (405-433), Romulus'tan sonra Roma'nın başına geçen kral Numa ve ölümü, Pythagoras, Egeria'nın dönüşümü, tanrı Aesculapius, Gaius Iulius Caesar anlatısı ile Augustus'a övgü metni yer almaktadır. Eser, *Bölge – Kent – Kasaba Adları* (435-443), *Dağlar – Tepeler* (444-445), *Nehirler – Göller – Pınarlar* (446-449) ve *Kaynakça* kısımlarıyla sona erdirilmiştir.

Publius Ovidius Naso, Latin edebiyatının en güçlü kalemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Yazarın destan vezni *heksametron* ile kaleme aldığı *Dönüşümler* isimli eserindeki etkileyici dizelerinin anlatım gücü oldukça yüksektir. Eserde, adından da anlaşılacağı üzere, geleneksel söylencelerde yer alan kahramanların çeşitli sebeplerle şekil değiştirmelerine dair öyküler kaleme alınmıştır. Ozanın kendi algı dünyasına göre oluşturduğu dizelerde vurguladığı duygular, okuyucuyu etkisi altına almaktadır. Böylece, geleneksel öyküleri ele alan ozanın, özgün yorumuyla güçlü duygularını ustaca sarmalaması, anlatının etkileyiciliğini benzersiz kılmaktadır. Şiir metinlerinin çevirilerinin düz yazı çevirilerinden çok daha zor olduğu, tüm çevirmenler tarafından da sürekli ifade edilen bir gerçektir. Nitekim şiirlerin farklı bir dile tercümesinde, çevirmenin her iki dile hâkim olması kadar orijinal metinde aktarılmak istenen duyguların doğru bir şekilde kavranması ve okuyucuya iletilmesi beklenir. Tanıtımı yapılan bu eserde, belirtilen iki hususun da çevirmen tarafından etkili bir şekilde yerine getirildiği anlaşılmaktadır.